

Етапи розвитку освітньої системи Японії

Н. Віннічук

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна

*Corresponding author. E-mail: nazarivin@gmail.com

Paper received 28.09.2016; Accepted for publication 15.02.2016.

Анотація. У статті визначено та проаналізовано етапи становлення японської освітньої системи, охарактеризовано методи навчання та основні типи навчальних закладів Японії. Також розкрито особливості та характерні риси суспільного життя кожного етапу та зазначено важливий вплив ідей конфуціанства і буддизму на сутність освіти Японії у різні історичні періоди.

Ключові слова: системи освіти, етапи розвитку освіти, освіта Японії.

Інтерес до системи освіти Японії можна пояснити унікальністю етнокультурної педагогічної традиції та історичного досвіду, не схожого на досвід інших країн. Довга ізоляція від зовнішнього світу, а потім запозичення західних зразків є базовими елементами історії японської культури, які допомагають зрозуміти, чому ніяка інша сучасна освітня система не зазнала такої великої кількості трансформацій, такого сильного зовнішнього впливу, як японська. Японці, під впливом ідей конфуціанства і буддизму, усвідомлювали цінність освіченості, намагаючись через навчання реалізувати моральні та етичні цінності.

Аналіз публікацій з теми статті показав, що етапи розвитку освітньої системи Японії досліджували Ямасакі Йоко та Бріон Маршалл, соціальні реформи у японській освіті висвітлено у статтях Кетлін Уно та Брайяна Платта. Освіта Японії під час окупації 1942-1952 рр. стала предметом дослідження Марі-Роуз Рід та Брайана Лагота.

Метою даної статті є визначення етапів розвитку японської системи освіти та характеристика основних рис суспільного життя та типів навчальних закладів кожного етапу.

На нашу думку, перший етап розвитку освіти Японії припадає на період феодальної роздробленості до XVI ст., який отримав назву епохи Сенгоку. Тоді з'явилися регіональні самурайські держави, велася перманентна війна між ними, тоді ж у країну потрапили перші європейці, поширювалося християнство, завозилась вогнепальна зброя [2]. У цей час у Японії існувала відносно широка мережа державних і церковних шкіл. До початку VII ст. у країні було близько 46 буддистських монастирів, які відігравали роль соціальних і культурних центрів. При монастирях створювалися школи, першу з яких започаткував принц Шьотоку у 607 р. Утвердження феодального ладу законодавчо зафіксовано у кодексі «Тайхо» (701 р.), деякі статті якого було присвячено питанням освіти. У м. Кіото, відповідно до цього кодексу, було створено вищу школу дайгаку-ре для дітей еліти від 13 до 16 років. Додатковим наказом у столиці створювалися провінційні школи кокугаку, основна функція яких полягала у підготовці дітей урядовців до роботи своїх батьків. Після закінчення цих шкіл можна було навчатися в університеті. У 827 р. у м. Кіото засновано й перший університет для городян «Согей Шутіа». У 1177 р. університет знищено пожежею й так і не відбудовано. Школи кокугаку повністю зникли на початку XII ст.

Другий етап у розвитку японської освіти розпочався у період Едо (1600 – 1868 рр.) – за назвою нової феодальної столиці Японії м. Едо (Токіо). На той час існували два типи навчальних закладів: феодальні кланові школи Ханко для самураїв і невеликі приватні школи теракоя для всіх. Випускники шкіл у князівствах вступали у вищу столичну школу шейто, після закінчення якої могли працювати викладачами або чиновниками. Викалданья в школах Ханко велося на основі неоконфуціанства, тут вивчалися «цивільні і військові предмети» [6, с. 27] – китайська і японська історія та література, військове мистецтво і медицина. Зміст навчання поступово розширювався і до кінця періоду Едо містив багато західних дисциплін. Особливо цікавою для японців була західна медицина. В цей же час почався процес демократизації кланових шкіл: деякі з них стали доступними вихідцям із середовища ремісників, городян і селян. Теракоя виникли на основі буддистських храмових шкіл та до кінця періоду поширилися на усій території Японії, з'явившись навіть у невеликих селянських і рибальських поселеннях. Теракоя поступово стали світськими: дітей навчали читанню, письму, арифметиці, давали ї практичні знання. Користувались при цьому перекладами з китайських підручників. Основним методом навчання був так званий метод тенараї – діти самостійно виконували завдання з письма або арифметики, а вчитель підходив до кожного і індивідуально консулював. Були й школи вищого типу, вік і термін навчання у яких не були регламентованими. У таких школах вивчали китайську літературу та історію, філософію, японську історію, давню літературу. Незалежно від типу школи загальними принципами для усіх були формальні ієрархічні стосунки між викладачем і учнем, суворе дотримання правил церемоній і етикету. Тлумачення конфуціанських текстів дозволялося тільки з точки зору схваленого державним рескриптом підходу. Тобто, навчання було не пошуком знань – істина вже була у класичних китайських текстах. Завдяки широкому поширенню шкіл, описаних вище, а також приватних шкіл гогаку і шідзюку, які з'явилися наприкінці періоду Едо й були демократичнішими щодо складу учнів і змісту навчальних програм, письменність населення Японії була вищою, ніж у більшості високорозвинених країн. До XVIII ст. письменними були майже сто відсотків самураїв (в т.ч. половина жінок з самурайських сімей), до вісімдесяти

відсотків осіб, які належали до торгового капіталу, більше половини ремісників, а також майже вся сільська верхівка. Серед селян частка письменних становила п'ятдесят відсотків. Вчений-японіст Т. П. Ролен [14] пише про те, що в 1850 р. більше чверті всього населення були письменними, що відповідає європейському рівню того часу.

Третій етап пов'язуємо із освітньою реформою епохи Мейдзи (1868 – 1912 рр.). З падінням феодально-шогунату і відновленням імператорського правління у 1868 р. починається так звана ера Мейдзи. Новий уряд, гостро усвідомлюючи необхідність подолання економічного відставання від розвинених країн Заходу, почав створювати державні інститути, покликані допомогти Японії перетворитися у сучасну розвинену державу. Перебудова освіти – головне завдання буржуазних перетворень після революції 1868 р., так як просвіта була однією з провідних сил в соціальному прогресі країни. Кроки з реорганізації шкільного навчання робилися під гаслами «фукоку Кехей» тобто «національне процвітання і військова могутність» [8, с. 17] і «буммейкай», що буквально означає «цивілізація і просвітництво» [8, с. 115]. У 1871 р. створено Міністерство освіти – центральний орган управління. Через рік проголошено кінець феодальній дискримінації у навчанні і започаткування нової системи освіти. Проте, незважаючи на спроби відмежуватися від старої освітньої системи, саме школи Ханко і теракоя склали основу нової освіти. Міністерство освіти починає ознайомлювати освітні заклади з західно-європейськими та американською системою освіти, так як Імператор проголошує принцип запозичення «мудрості і знань у всього світу». Одним з практичних завдань, що постало перед реформаторами, було здійснення на практиці «егалітарної ідеї» – забезпечення рівності прав на отримання освіти. Однак, як підкреслює Дж.Саймон, таку рівність «могла забезпечити повна централізація контролю та фінансування» [16, с. 67]. За законом 1872 р. система освіти була строго централізованою за зразком французької. Вся країна ділилася на 8 навчальних округів, у кожному з яких відкривався університет. Навчальний округ ділився на 32 навчальних райони, з однією середньою і 210 початковими школами у кожному районі. Управління освітніми закладами здійснювалось урядовим органом на чолі з міністром освіти. Що стосується організації навчального процесу, то в результаті так званої першої реформи 1872 р. було створено систему освіти за однією з діючих на той час американських моделей «8 + 4» [11, с. 109], у якій першим рівнем були дитячі садки, відвідування яких було необов'язковим, потім – обов'язкова восьмирічна початкова школа і чотири роки необов'язкової середньої школи. На відміну від обов'язкових початкових шкіл, де панував принцип рівності здобуття освіти, зарахування в середні школи та вищі навчальні заклади відбувалося шляхом суворого відбору здібних учнів. Освіченість, яка цінувалась ще у період Едо, зросла з появою можливості просування соціальними сходами тільки завдяки своїм здібностям і здобутій освіті.

Четвертий етап, на нашу думку, розпочався у період адаптації нової системи освіти до місцевих

умов, тобто після реформи 1872 р., і тривав до 1912 р. Як наголошується у низці досліджень [4; 15], реформа 1872 р. загалом була прогресивною: створено відносно широку мережу шкіл, що зробило освіту доступною усім верствам населення. Та протягом кількох років закон 1872 р. про обов'язкову початкову освіту залишався лише декларацією. Пояснювалося це низкою причин, обумовлених боротьбою складних і суперечливих соціальних та економічних тенденцій, наявністю різноманітних іноземних впливів. З них, на нашу думку, варто виділити кілька основних, які безпосередньо вплинули на ситуацію. По-перше, це обмеження фінансових і технічних засобів для розширення бази шкільної освіти. Тільки чверть нових шкіл розташовувалися в спеціально побудованих будинках, менше половини займали частину приміщень буддистських монастирів, третина шкіл змушені були працювати в приватних будинках. Підручники перекладалися з американських, англійських і французьких, чужих і незрозумілих японським учням. Не вистачало кваліфікованих вчителів, їх праця була малооплачуваною. По-друге, фінансувалися освітні заклади за рахунок місцевих коштів, різних пожертвувань і урядових субсидій, оскільки освіта у всіх типах шкіл була платною і становила досить значну суму, яка дорівнювала 20-25 кг рису. По-третє, екзаменаційний відбір при переході з класу в клас був настільки жорстким, що досить великий відсоток школярів щороку відсівався. По-четверте, діти вже з раннього шкільного віку працювали, особливо в селянських родинах, тому обов'язкове восьмирічне навчання не відповідало соціальному і економічним умовам цього періоду. Враховуючи труднощі, котрі виникали на шляху просвітницької реформи, у період з 1879 по 1907 рр. шкільна система змінювалася сім раз, особливо на рівні обов'язкової початкової: підписання нового закону 1879 р. про скасування централізованої системи управління освітою, передачі контролю місцевим органам влади та ліквідації шкільних округів; скасування плати за навчання в початковій школі у 1900 р.; зменшення терміну обов'язкового навчання до чотирьох років, а потім збільшення до сучасних шести; скасування перевідних іспитів у наступний клас у 1900 р.; організація вечірніх шкіл для дітей, які займалися вдень професійним навчанням; запровадження «морального виховання» у 1886 р. як інструменту формування нового «державного націоналізму» [9, с. 301]; запровадження урядом примусових заходів, які стимулювали відвідуваність шкіл. У цей період було засновано Токійський Імператорський університет (1877 р.). Проте, між початковою школою та університетом, за словами Т.П. Ролен, була «невизначена територія середньої освіти» [14, с. 57]. Уряд Мейдзи запропонував план зі створення середньої ланки системи освіти. Передбачалося, що вона не буде обов'язковою та призначеною не для широкого загалу. Метою середньої школи була підготовка до вступних іспитів у державний університет. У школах учні зобов'язані були жити в шкільних гуртожитках під наглядом вихователів-офіцерів. Навчання включало обов'язкові шість годин військової підготовки на тиждень. Основною метою школи було

виховання трьох якостей: «гідність (читай терпіння), товариство і покірність» [10]. Американський вчений Х. Пассін [13] припускає, що саме це пояснює ту значну різницю, яка існувала між відносною свободою дітей у молодшій школі (а пізніше студентів в університетах) і вкрай контрольованим і регламентованим характером середньої школи.

П'ятий етап, як ми вважаємо, розпочався у 1912 році і закінчився у 1926 р. Цей часовий проміжок в історії громадського руху Японії називають ліберально-демократичним. Вступ Японії у Лігу Націй зіграв важливу роль у тому, що правлячі кола Японії проявили недовгий лібералізм, допустивши демократичні ідеї у суспільство та освіту. Індустріалізація після Першої світової війни серйозно вплинула на розвиток економіки Японії, успішне просування японського товару на азійські ринки принесли неминучу переоцінку цінностей, усвідомлення прав особистості. Це спричинило принципову перебудову японського суспільства. З появою активної політичної боротьби робітничого класу пов'язано появу перших шкіл для робітників і членів профспілки. У 1921 р. за участі Союзу робітників товаришів Великої Японії – «Дайніппон родосодомеі юайкай» – у Токіо організовано робочу школу, гаслом якої було: «Для вирішення проблем робітничого класу потрібні знання!». Шляхом відкриття муніципальних вечірніх шкіл у найбільших містах Японії було вирішено проблему освіти дітей робітників і робітничої молоді. Реформістські настрої були і у сфері вищої освіти. У країну ринули нові освітні західні запозичення. Поряд з французькою системою управління та організацією державних шкіл, а також американською практичною педагогікою у методах, цікавими для японців були також англійські школи як зразок спартанського побуту, організації фізичного розвитку та виховання самодисципліни. У нових галузях знання, таких як географія, зарубіжна історія, фізика, хімія, підручники були перекладами з американських або європейських. Головним недоліком цих підручників було те, що вони не були зрозумілі японцям, а часом навіть протирічили їхньому повсякденному життю. Інтенсивна європеїзація освіти викликала невдоволення частини консервативно налаштованих інтелектуалів. Вони критикували прозахідну освіту за зневагу до «традиційних моральних цінностей», переконуючи, що Захід винен «у занепаді моралі, кризі сім'ї, скепсисі щодо імператорської влади» [7, с. 22].

Шостий етап розвитку освіти Японії припадає на часовий проміжок між 30-ми роками ХХ ст. до Другої світової війни. Саме у цей час посилювалися милітаристські ультранационалістичні тенденції в суспільстві, які були ідеологічною базою освіти цього періоду. Світова економічна криза 1929 – 1933 рр. боляче вдарила по економіці Японії, ставши причиною погіршення і внутрішньополітичної ситуації у країні. На хвилі соціальних потрясінь до влади в Японії прийшов ультранационалістичний уряд, оголосивши своєю метою «відновлення японського духу» і військову мобілізацію. Уряд спирався, по-перше, на концепцію ідеологів шовіністичного монархізму «додзоку», які висунули ідею про те, що

вся Японія – це «гігантська свєрхпатронімія на чолі з Імператором, нащадком богів» [1, с. 44]. По-друге, у руслі розгорнутої ідеологічної підготовки до війни, яка вплинула й на освіту, поширилася політична філософія «шлях Імперії» – «кодо». Вчений-японіст М. Л. Родіонов [5] виділяє чотири основні тези цієї філософії, заснованої на догмах національної релігії синто і японської міфології: божественне походження Японії; священні особливості японської нації; божественний характер державної влади; місія Японії поєднати усі народи Азії. Освіта у цей період визначалася «національною політикою мобілізації» [17, с. 61]. Реальне здійснення цієї ідеї почалося саме у галузі освіти. Прикладами реакційних змін у галузі було посилення державного контролю над навчальним процесом, заборона профспілки вчителів, заборона вивчення іноземних мов, тощо. Обов'язком відряджених в освітні заклади офіцерів була організація навчального процесу, проведення уроків фізичної культури, позашкільних заходів у дусі милітаризму і насадження військового порядку у повсякденному житті закладу. Основним завданням такої організації роботи було «виховання солдатської покори» [12, с. 42]. Завданням школи стало виховання почуття національної «винятковості», готовності до самопожертви, культивування фанатизму і переконаності у «священному праві Японії» панувати над Азією і в усьому світі» [3, с. 8]. У 1935 р. при Міністерстві освіти було створено спеціальний орган – Рада з реформи освіти, який у 1936 р. розробив рекомендації щодо організації навчання і освіти з огляду на так звану концепцію «кокутай», на основі понять національного способу правління і японського духу. Її суть: синтоїзм, уряд, освіта. Сформована система освіти проіснувала з деякими невеликими змінами аж до поразки Японії у Другій світовій війні. З початком Другої світової війни усі японські заклади освіти було переведено на режим воєнного часу: молодших школярів евакуйовано у сільську місцевість, щоб уникнути бомбардування, учнів середньої школи мобілізовано для роботи на військових заводах, а студентів призвано в армію. До кінця війни системи освіти фактично не існувало.

Сьомий етап, як ми вважаємо, припадає на період докорінної перебудови системи освіти Японії у повоєнний, так званий «окупаційний» період (1945 – 1952 рр.). Після поразки Японії у Другій світовій війні, об'єднані окупаційні сили почали змінювати японські політичні, економічні і соціальні інститути з метою їх демократизації. У галузі освіти реформи ґрунтувалися на доповіді про стан освітньої системи, яку підготувала група освітян США. Насамперед, було заборонено пропагувати ідеї милітаризму і ультранационалізму у навчальних закладах. Метою системи освіти, заснованої на принципі рівних можливостей, проголошено орієнтацію на світ, пізнання культури, розвиток індивідуальності. Всю вищу школу було реорганізовано в університети чотирьох років навчання. Зроблено спробу послабити вкрай жорсткий централізований контроль шляхом створення виборних місцевих освітніх громадських комітетів. У 1947 р., незважаючи на складності післявоєнного відновлювального періоду, почали

працювати японські заклади освіти, організовані за новою схемою і на основі нової ідеології, запропонованій американцями.

Восьмий етап – так званий «післяокупаційний» (1952 – 60-ті рр. XX ст.). На початку 50-х рр. XX ст. стало очевидно, що американська модель освіти не відповідала потребам японського суспільства. Тому японський уряд відразу ж після завершення окупаційного періоду у 1952 р. вніс низку змін у систему освіти з метою «виправити перегини післявоєнної демократизації» [17, с.146]. Місцеві виборні освітні комітети трансформувалися в органи, які підпорядковувались Міністерству освіти, а керівники призначалися центральним органом управління. Зміни відбулися і в структурі освіти – організовано п'ятирічні технічні коледжі «котосеммої Гаккі». Навчальні програми розроблялися Міністерством освіти для кожного освітнього рівня і були обов'язковими. У 1958 р. знову було введено навчальний предмет «моральне виховання». Його зміст визначався як «виховання конфуціанських ідеалів єднання з суспільством і співпраці на його користь» [10, с. 92].

Дев'ятий етап ми вкладаємо у часові межі між 60-ми та 80-ми рр. XX ст. Саме у цей час розпочалося швидке економічне зростання Японії, що призвело і до зростання добробуту японців. Освіта забезпечувала високий соціальний статус незалежно від походження. Все більше дітей почали відвідувати новостворені приватні підготовчі школи «дзюку» («школа після школи»), потребуючи кращої підготовки до іспитів для вступу в університет. До 1980-их рр. система освіти Японії остаточно набула сучасних рис, розвинувшись на основі післявоєнних реформ якісно і кількісно. Практично всі діти закінчують дев'ятирічну

школу і продовжують навчання у старшій школі, половина з випускників якої вступає до університетів і коледжів. Управління системою освіти здійснювалось на двох рівнях: національному на рівні префектури, і муніципальному на рівні Міністерства освіти. Для того щоб враховувати різний рівень здібностей учнів, було введено диференціацію навчальних програм. Запропоновано два напрями – загальноосвітній і професійний. Враховуючи велику кількість учнів, які планують подальше навчання в університеті, загальноосвітній напрям був і залишається найпопулярнішим.

Підсумовуючи, можна зазначити, що у різні історичні періоди Японія запозичувала різні освітні моделі. Спочатку це школи, утворені за зразком китайських з конфуціанською ідеологічною основою, пізніше – вплив європейських систем освіти (особливо французької). Подальші запозичення з досвіду різних західних країн поступово привели до своєрідної еkleктики різних форм і методів, які співіснували одночасно в межах єдиної державної школи. Вплив західної культури викликав поширення в освіті ліберальних ідей і демократичних принципів. Наприкінці XIX ст., під впливом ідей крайнього націоналізму і монархізму, почалися пошуки нових принципів організації народної освіти на основі традицій і усвідомлення японської унікальності. Ця тенденція досягла висот у 30-ті рр. XX ст., коли ідеї «національної винятковості і мілітаризму» [16, с. 47] стали ідеологічною базою японської школи і було сформовано повний державний контроль над нею. Після докорінної перебудови у післявоєнний період на основі американської освітньої моделі, розпочався повільний процес адаптації освіти до реалій японського суспільства з урахуванням традицій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вигасин А. А. История Древнего Востока / А. А. Вигасин, М. В. Дандамаев. – Москва: Высшая школа, 1988. – 416 с.
2. Коваленко О. Самурайські хроніки. Ода Нобунага / О. Коваленко. – Київ: Дух і Літера, 2013. – 960 с.
3. Нанивская В. Т. Система «морального воспитания» в японской школе : дисс. на соискание ученой степени канд. ист. наук / В. Т. Нанивская. – Москва, 1983. – 271 с.
4. Родионов М. Л. Реформа японской школы / М. Л. Родионов // Советская педагогика. – 1972. – №3. – С. 128 – 136.
5. Родионов М. Л. Общеобразовательная школа Японии после второй мировой войны: дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук / М. Л. Родионов. – Москва, 1967. – 274 с.
6. Dore, R. P. Education in Tokugawa Japan / R. P. Dore. – London, 1965. – 346 p.
7. Duke, B. C. The Japanese School: Lessons for Industrialized America / B. C. Duke. – New York: Praeger, 1986. – 242 p.
8. Education and Training in Japan / Edited by T. Rohlen and Chris Bjork. – London and New York, Routledge. – Vol. I – III, 1998.
9. Fukuzawa, R.E. The Path to Adulthood According to Japanese Middle School / R. E. Fukuzawa // Teaching and Learning in Japan. – № 192. – P. 295 – 320.
10. Hoffman, D. Stuart. School Texts, the Written Word, and Political Indoctrination: A Review of Moral Education Curricula in Modern Japan (1886-1997) / D. Stuart Hoffman // History of Education, 1999. – Vol. 208. – №1. – P. 87 – 96.
11. Japanese Government Policies in Education, Science, sports and Culture 1999. Educational Reform in Progress. – Tokyo, 2000. – 201 p.
12. Kaigo, T. Japanese Education: Its Past and Present / T. Kaigo – Tokyo, 1965. – 123 p.
13. Passin, H. Society and Education in Japan / H. Passin. – Tokyo, 1965. – 347 p.
14. Rohlen, T.P. Japan's High Schools / T. P. Rohlen. – Berkeley, 1984. – 363 p.
15. Shimahara, N.K. Overview of Japanese Education: Policy, Structure, and Current Issues. Japanese Educational Productivity / Edited by Robert Leestma and Herbert J. Walberg. – The University of Michigan, Michigan, 1992. – P. 7 – 34.
16. Simon, J. The History of Education in Past and Present / J. Simon // Oxford Review of Education. – 1977. – No. 1. – 310 p.
17. Teruhisa, H. Educational Thought and Ideology in Modern Japan / H. Teruhisa. – Tokyo, 1988. – 410 p.

REFERENCES

1. Vigin, A. A. History of the Ancient East / A. A. Vigin, M. V. Dandamaev. – Moscow: Vischaya shkola, 1988. – 416 p.
2. Kovalenko, A. Chronicles of samurai. Oda Nobunaga / A. Kovalenko. – Kyiv: Duh i Litera, 2013. – 960 p.

3. Нанивская В. Т. Система «морального воспитания» в японской школе : дисс. на соискание ученой степени канд. ист. наук / В. Т. Нанивская. – Москва, 1983. – 271 с.
4. Родионов М. Л. Реформа японской школы / М. Л. Родионов // Советская педагогика. – 1972. – №3. – С. 128 – 136.
5. Родионов М. Л. Общеобразовательная школа Японии после второй мировой войны: дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук / М. Л. Родионов. – Москва, 1967. – 274 с.
6. Dore, R. P. Education in Tokugawa Japan / R. P. Dore. – London, 1965. – 346 p.
7. Duke, B. C. The Japanese School: Lessons for Industrialized America / B. C. Duke. – New York: Praeger, 1986. – 242 p.
8. Education and Training in Japan / Edited by T. Rohlen and Chris Bjork. – London and New York, Routledge. – Vol. I – III, 1998.
9. Fukuzawa, R.E. The Path to Adulthood According to Japanese Middle School / R. E. Fukuzawa // Teaching and Learning in Japan. – № 192. – P. 295 – 320.
10. Hoffman, D. Stuart. School Texts, the Written Word, and Political Indoctrination: A Review of Moral Education Curricula in Modern Japan (1886-1997) / D. Stuart Hoffman // History of Education, 1999. – Vol. 208. – №1. – P. 87 – 96.
11. Japanese Government Policies in Education, Science, Sports and Culture 1999. Educational Reform in Progress. – Tokyo, 2000. – 201 p.
12. Kaigo, T. Japanese Education: Its Past and Present / T. Kaigo – Tokyo, 1965. – 123 p.
13. Passin, H. Society and Education in Japan / H. Passin. – Tokyo, 1965. – 347 p.
14. Rohlen, T.P. Japan's High Schools / T. P. Rohlen. – Berkeley, 1984. – 363 p.
15. Shimahara, N.K. Overview of Japanese Education: Policy, Structure, and Current Issues. Japanese Educational Productivity / Edited by Robert Leestma and Herbert J. Walberg. – The University of Michigan, Michigan, 1992. – P. 7 – 34.
16. Simon, J. The History of Education in Past and Present / J. Simon // Oxford Review of Education. – 1977. – No. 1. – 310 p.
17. Teruhisa, H. Educational Thought and Ideology in Modern Japan / H. Teruhisa. – Tokyo, 1988. – 410 p.

The stages of development of educational system in Japan

N. Vinnichuk

Abstract. The article identifies and analyzes the stages of Japanese educational system development, deals with the methods of education and the main types of educational institutions in Japan. Also it covers the features and characteristics of each stage of public life, discloses an important influence of Confucianism and Buddhism ideas on the nature of education in Japan in different historical periods.

Keywords: *education system, the stages of educational development, the Japan education.*

Этапы развития системы образования Японии

Н. Винничук

Аннотация. В статье определены и проанализированы этапы становления японской образовательной системы, охарактеризованы методы образования и основные типы учебных заведений Японии. Также раскрыты особенности и характерные черты общественной жизни каждого этапа, указано важное влияние идей конфуцианства и буддизма на сущность образования Японии в разные исторические периоды.

Ключевые слова: *система образования, этапы развития образования, образование Японии.*